

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 17.942
Tarih: 08.04.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 08/04/2022 16:33
Sayı: E-120.10-0998212

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Stratejik Bütçe Başkanlığı, 2021 bütçesinin son halini geçtiğimiz günlerde açıkladılar. 2022 bütçesinin, yüzde 50'leri aşan enflasyon karşısında şimdiden nasıl eridiğini gördük. 2021'den itibaren "Program bütçe" uygulamasına geçildi. Yani, merkezî bütçeden yapılan harcamaları, daha net, "programlara göre" tasnif eden bir bütçe görme imkânı ortaya çıktı. Yüzde 9-10 enflasyon varsayımıyla yapılan 2022 bütçesinin, yılın yarısını bile çıkaramayacağı öngörüldüğünde, Haziran ayında bir ek bütçe hazırlanması ve hazırlanacak bütçeden, eğitime, sağlığa ve sosyal yardımlara ağırlık verilmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

2021 bütçesi, pandemi koşullarını görmezden gelip sosyal harcamaları sınırlı tutan, faiz için daha çok ödeme yapan bir bütçe oldu. Güvenlik harcamalarını eğitimin, sağlığın önünde tutan bir bütçe uygulandı. 2021’de Program Bütçe harcama sınıflamasından anlaşıyor ki, 1,6 trilyon TL’yi bulan harcamadan en önemli payı, (SGK) Sosyal Güvenlik Kurumu almış. Emekli maaşları ve ilaç harcamaları için kendi gelirleri yetmeyen SGK, merkezi bütçeden destekler alıyor ve 2021’de bunun 193 milyar TL ile, toplam harcamaların yüzde 11’ini oluşturduğunu görüyoruz. Bu harcama kaleminin, önümüzdeki yıl ve sonrasında daha da artması kaçınılmaz. Çünkü yüzde 50’leri geçen bir enflasyon, emekli maaşlarının enflasyon oranında artırılmasını gerektiriyor, ayrıca çoğu ithalata dayalı ilaçlar için de daha çok bütçe gerekiyor. 2022 bütçesinde sosyal güvenliğin payını sadece yüzde 12,6 arttırılmış.

İkinci önemli kalem bütçeden Hazine’nin faiz ödemelerine aktarılmış. 2021’de harcamaların yüzde 10,5’ini tutan faizler, 2020’de 134 milyar TL iken 2021’de 181 milyar TL’ye çıkmış. Artış oranı yüzde 35 olarak bütçeye yansımış. 2022 bütçesine konulan faiz ödeme tutarı ise 246 milyar TL. Yani yüzde 36 oranında bir artış yaşandığı için bütçedeki tüm kalemlerden daha fazla artış yaşanmıştır. Hazine’nin 2021 Aralık itibarıyla 2,8 trilyon TL tutarındaki borçlarının yüzde 66’sı döviz cinsinden borçlardır. Hazine, dışarıdan dövizle borçlandığı gibi, içeriden de dövizle endeksli borçlandı. Döviz cinsi borç, 2017 yılında toplamın yüzde 39 idi ve 2021’de yüzde 66’yı buldu. Dolayısıyla, döviz frenlemek için getirilen “Kur Korumalı Mevduat” uygulaması da bütçede yeni erimelere yol açacaktır.

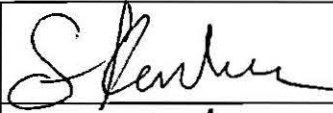
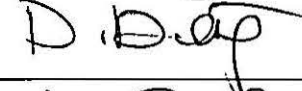
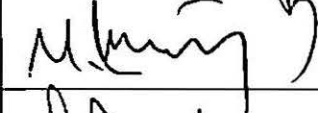
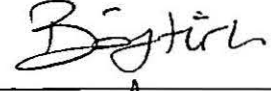
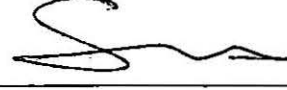
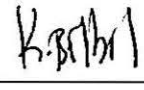
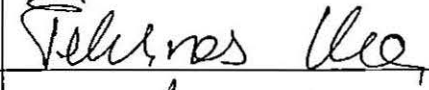
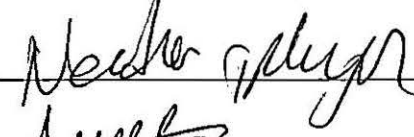
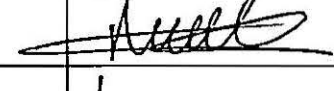
GEREKÇE

2021 bütçesinin harcamalarına dönüp bakıldığında 178 milyar TL'nin, yani toplam harcamaların yüzde 10,2'sinin "Ulusal güvenlik, savunma, toplum güvenliği" başlıkları altındaki iki programa harcandığı görülüyor. Askeri harcamalar, Türk Silahlı Kuvvetler (TSK) vakıfları üstünden, bütçede örtülü birçok ödenekten, Savunma Sanayi Müsteşarlığı bütçeleri ile, görünenden çok daha fazladır. Aynı şey polis harcamaları için de öyle. Asker-polis giderlerinin "görünen bütçesi"nin 2022'de de yüzde 13,5 artırılarak 202 milyar TL'ye çıkarılması hedeflenmiştir. Faiz, asker-polis bütçeleri, toplam harcamalara damgasını vururken sağlık ve temel, orta eğitim ve yüksekokul olmak üzere üç ayrı programdan oluşan eğitim harcamaları her zaman olduğu gibi, 2021'de de geride kaldı. Eğitim harcamaları, 2021'de 181,5 milyar TL ile bütçeden ancak yüzde 10,4 pay alabildi. 2022 bütçesinden de ancak yüzde 12 pay verildi.

Faiz giderleri, bütçede eğitimin önüne geçerken, pandemi şartlarında büyümesi gereken sağlık bütçeleri de sınırlı kaldı. Son iki yılda kamu bütçelerine pandemi gerçekliği damgasını vurdu ve devletler, bütçe açığı verme kaygısını bir yana bırakıp hem sağlık bütçelerini hem de toplumla dayanışma için sosyal yardım bütçelerini alabildiğine genişlettiler. Örneğin bütçe açıklarının milli gelire oranı 2019 yılında gelişmiş merkez ülkelerde yüzde 3,2 iken 2020'de yüzde 7,4'e, 2021'de yüzde 7'ye kadar çıktı. Bu ülkelerin kamu borç stoklarının milli gelire oranı, pandemi öncesi yüzde 103 iken pandemi yıllarında yüzde 122'ye kadar çıktı. Sosyal devlet olma zorunluluğu birçok çevre ülke bütçelerinde de açıkları büyüttü, kamu borç stoklarını kabarttı. Türkiye, dünyada pandemiden en çok etkilenmiş yedinci ülke. Konsolide vaka sayısının 2022 Şubat ortasında 13 milyonu geçtiği ve yaşamını kaybedenlerinin sayısının da 91 bini aştığı biliniyor. AKP Hükümeti, bütçe desteklerini genişleten ülkelerin tersine, pandemi koşullarında sosyal yardım programlarını dar tuttu, sosyal destek ve sağlık bütçesi için borçlanmayı göze almadı, faizleri indirerek halkı, borçlanmaya mecbur tuttu. Tedavi edici ve koruyucu olarak sınıflandırılan sağlık harcamaları 2021 bütçesinde yüzde 6 pay alabildi. Yani faize ayrılanın ancak üçte ikisi sağlığa harcandı.

Yıllığı yüzde 50'yi bulan tüketici enflasyonunun en önemli ayağı olan gıda enflasyonunun yıllık Ocak 2022'de yüzde 56'yı buldu. Bu sonuçta, tarımın ihmali, destekten yoksun bırakılmış olması en önemli etken. 2021'de tarıma destek için bütçenin yüzde 2'si ancak kullanıldı ve 2022 bütçesinde pay ancak yüzde 2,3'e çıkarıldı. Gelirleri ağırlıkla vergilerden alınan paylara dayanan yerel yönetimler, 2021'de bütçeden ancak yüzde 8,2 pay alabildiler. Faiz indiriminden kaynaklı yükselen döviz, devasa bir enerji maliyeti çıkarınca elektrik ve doğalgaz için bütçeden yaklaşık 90 milyar TL harcandığı da 2021 bütçesinde yer alıyor.

Yüzde 9-10 enflasyon varsayımıyla yapılan 2022 bütçesinin, yılın yarısını bile çıkaramayacağı öngörüldüğünde, Haziran ayında bir ek bütçe hazırlanması ve hazırlanacak bütçeden, eğitime, sağlığa ve sosyal yardımlara ağırlık verilmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SAİT DEDE	HAKKARİ	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	FELEKNAS UCA	BATMAN	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	